

УДК 378.096:792.8

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.01.02>**Горголь Віталій**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Полтава, Україна
email: poltavadance@gmail.com

Марфіна Олена

старший викладач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Полтава, Україна
email: helena.marfusha7@gmail.com

Horhol Vitalii

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Choreography and Dance Sports, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»,
Poltava, Ukraine
email: poltavadance@gmail.com

Marfina Olena

Senior Lecturer at the Department of Choreography and Dance Sports, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»,
Poltava, Ukraine
email: helena.marfusha7@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ

Об'єкт. У статті проаналізовано особливості зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва, досліджено особливості організації професійної підготовки майбутніх хореографів у системі професійної хореографічної освіти провідних європейських країн.

Мета дослідження – проаналізувати позитивний зарубіжний досвід організації професійної підготовки майбутніх хореографів, розкрити особливості професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва провідних європейських країн в контексті вдосконалення системи професійної хореографічної освіти України.

Методи та методологія. Методологічну основу дослідження становлять теоретичні методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння та узагальнення інформації, отриманої під час опрацювання наукових джерел з теорії та практики хореографічного мистецтва. Спеціальні емпіричні методи не застосовувалися, оскільки дослідження має теоретичний характер.

Результати дослідження дали змогу виокремити цінні зарубіжні освітні практики професійної підготовки майбутніх хореографів: міждисциплінарність освітніх програм, інституалізацію хореографічної освіти, заснування професійних хореографічних організацій, розвиток теорії естетики танцю, імплементацію теорії семіотики танцю, використання візуально-аудіального методу рефлексії, співпрацю закладів вищої освіти і хореографічних осередків, стійкий розвиток хореографічних традицій тощо. Накреслено перспективи впровадження позитивного зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів в Україні та напрями подальших досліджень порушеної проблеми.

Висновки. Впровадження зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх хореографів у систему професійної хореографічної освіти України є важливим кроком для модернізації мистецької освіти, підвищення її якості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Такий процес передбачає не механічне копіювання іноземних моделей, а їх адаптацію з урахуванням національних традицій, культурних особливостей і потреб українського суспільства. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх хореографів характеризується інтеграцією мистецького та педагогічного спря-

мування, компетентнісним підходом, творчою свободою, індивідуальними траєкторіями навчання та партнерством із роботодавцями.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, майбутні хореографи, фахівці у галузі хореографічного мистецтва, професійна хореографічна освіта, професійна підготовка хореографів.

FOREIGN EXPERIENCE FEATURES OF THE FUTURE CHOREOGRAPHERS' PROFESSIONAL TRAINING ORGANIZATION

Object. The article analyzes the foreign experience features of the future choreographers' professional training organizing, investigates the organizational features of future choreographers' professional training in the system of professional choreographic education of leading European countries.

Purpose of the study is to analyze the positive foreign experience of the future choreographers' professional training organization, to reveal the leading European countries features of choreographic professional training in the context of improving the Ukrainian choreographic education system.

Methods & methodology. The study based on theoretical methods, in particular, analysis, synthesis, comparison and generalization of information obtained during the processing of scientific sources on the theory and practice of choreographic art.

Results. Made possible to identify valuable foreign educational practices of professional training of future choreographers: interdisciplinarity of educational programs, institutionalization of choreographic education, establishment of professional choreographic organizations, development of the theory of dance aesthetics, implementation of the theory of dance semiotics, use of the visual-audio method of reflection, cooperation between higher education institutions and choreographic centers, sustainable development of choreographic traditions, etc.

Conclusions. The implementation of foreign experience in professional training of future choreographers into the system of professional choreographic education of Ukraine is an important step for the modernization of art education, improving its quality and competitiveness at the international level. Such a process does not involve mechanical copying of foreign models, but their adaptation taking into account national traditions, cultural characteristics and needs of Ukrainian society.

Keywords: choreographic art, future choreographers, choreographic art specialists, professional choreographical education, choreographers' professional training.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Професійна підготовка майбутніх хореографів постає як важливий складник системи професійної мистецької зокрема хореографічної освіти України, що функціонує в умовах динамічних соціокультурних та наукових трансформацій сьогодення. За період свого існування українська система професійної хореографічної освіти сформувалася як цілісна структура з усталеними академічними традиціями та значним культурно-мистецьким потенціалом. Водночас сучасні виклики зумов-

люють необхідність її подальшого оновлення шляхом упровадження міждисциплінарних підходів, активізації використання цифрових освітніх технологій, розширення міжнародної академічної мобільності та посилення практико-орієнтованої складової підготовки.

Актуалізується потреба в модернізації змісту та методів професійної підготовки майбутніх хореографів, орієнтованої не лише на формування високого рівня виконавської майстерності, а й на забезпечення їхньої конкурентоспроможності в умовах міжнародного ринку праці. Важливого значення набуває

компаративний аналіз і адаптація провідних зарубіжних освітніх практик із урахуванням національних традицій української мистецької школи. Водночас українське суспільство відчуває потребу у хореографах з високим рівнем естетичної культури, соціальної та творчої активності, здатних виконувати високу місію збереження, розвитку, презентації та популяризації хореографічного мистецтва України в світовому полікультурному просторі.

Аналіз наукових праць з проблем теорії та практики сучасної хореографічної освіти, дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої та фахової передвищої освіти України, забезпечення якості освітнього хореографічного процесу та його інтеграції у світовий культурно-освітній простір свідчать про актуальність і необхідність удосконалення вітчизняної системи професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва. Зазначене зумовлює потребу залучення та впровадження позитивного зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів з метою забезпечення якісної реалізації зазначеного процесу в системі хореографічної освіти України в складних умовах сьогодення.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Проблематика професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва входить до сфери наукових інтересів низки вітчизняних дослідників: Л. Андрощук (2025), О. Бігус (2021), Д. Бідюк (2025), Т. Благова (2017), Л. Гаврілова (2021), В. Горголь (2025), Л. Козинко (2023), І. Макарова (2025), А. Максимюк (2021), М. Марушка (2021), Г. Ніколаї (2018), О. Пархоменко (2016), А. Підлипська (2022), О. Плахотнюк (2025), Ю. Ростовська (2023), Л. Сало (2021), Ю. Тараненко (2025), О. Таранцева (2025), Н. Терешенко (2021), І. Ткаченко (2018), О. Хендрик (2025), Л. Червонська (2020) та ін.

Серед останніх праць науковців варто відзначити дослідження, в яких розкрито питання використання саме зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів: особливості професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії (Д. Бідюк, 2020), теорії та практики професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів у США (Д. Бідюк, 2025), теоретичні аспекти

професійної підготовки хореографів в Литві (Л. Гаврілова, А. Максимюк, 2021), особливості хореографічної освіти в Сполучених Штатах Америки (В. Горголь, 2025), особливості професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США (Л. Сало, 2021), організаційно-змістові аспекти підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини (І. Ткаченко, 2018), особливості світового досвіду підготовки хореографів у закладах вищої освіти (О. Хендрик, І. Макарова, 2025).

Дослідження проблеми професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва має відображення у наукових працях автора (В. Горголь, 2023; В. Горголь, 2024; В. Горголь, 2025), в яких розглянуті питання професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої освіти України, здійснено цілісне дослідження проблеми формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти, теоретично обґрунтовано і розроблено організаційно-методичну модель формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти, обґрунтовано педагогічні умови формування досліджуваної якості у майбутніх фахівців хореографічного фаху, визначено компонентну структуру естетичної культури майбутнього хореографа, критерії, показники та рівні сформованості естетичної культури майбутніх хореографів.

Однак, враховуючи тенденції і перспективи розвитку сучасної хореографічної освіти у контексті світових культурно-освітніх процесів питання вдосконалення існуючої в Україні системи професійної підготовки хореографів потребує подальшого опрацювання.

Формулювання цілей та завдань статті.

На основі аналізу позитивного зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів розкрити особливості професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва провідних європейських країн в контексті вдосконалення системи професійної хореографічної освіти України.

Виклад основного матеріалу. Дослідження зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх хореографів та розкриття особливостей професійної підготовки фахівців у галузі хореографічного мистецтва вимагає

насамперед дефініції визначених понять. Професійна підготовка майбутніх хореографів розглядається автором як складний динамічний процес, що здійснюється у системі професійної хореографічної освіти, складається з загальної гуманітарної, фахової, психолого-педагогічної, естетичної, практичної підготовки і спрямована на формування широкого спектру професійних компетентностей, що забезпечують успішність подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва. У наукових розвідках науковці приділяють увагу окресленню специфіки відповідної підготовки та пошуку можливостей її вдосконалення, враховуючи динамічні зміни в освітній сфері, необхідність імплементації стандартів якості освіти у зв'язку з євроінтеграційними процесами в Україні.

Система професійної хореографічної освіти розглядається автором як цілеспрямована, багаторівнева освітня система, спрямована на професійне опанування майбутніми хореографами багатогранності теорії і практики хореографічного мистецтва в умовах конвергентності формальної, неформальної та інформальної освіти, що реалізується через заклади вищої або фахової передвищої освіти та передбачає професійну підготовку фахівців у галузі хореографічного мистецтва (виконавців, балетмейстерів, викладачів хореографії тощо). Професійна хореографічна освіта в Україні здійснюється у закладах вищої або фахової передвищої освіти, регулюється законодавством у сфері освіти, вимогами чинних (на день публікації даної статті) Стандартів вищої освіти зі спеціальності «Хореографія» галузі знань «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти.

У зарубіжному науковому дискурсі щодо підготовки майбутніх хореографів простежується значний інтерес до вдосконалення змісту, форм, методів і технологій навчання, а також до можливостей формування професійних якостей відповідних фахівців. Іноземні науковці (F. Bannon (2010), J. Butterworth (2011), R. Farrer (2018), L. Kelsey (2017), T. Lewis (2022), A. Østern (2012), P. Petsilas (2019), S. Sachsenmaier (2021), F. Sagasti (2019), D. Strutt (2021) та ін.) висвітлюють питання застосування інновацій-

них технологій у хореографічній педагогічній освіті, розвитку техніки крізь призму естетики руху, феноменології танцю, когнітивних і етичних цінностей мистецтва, естетики у бальних і спортивних танцях, використання цифрових засобів у підготовці хореографів, упровадження інновацій, розвитку естетичної грамотності, ролі естетичного виховання у підготовці педагога, формування самооцінки хореографа через метод самопрезентації. Дослідження також охоплюють питання інтеграції мистецької освіти з іншими галузями знань, розробки мультимедійних ресурсів, створення міжуніверситетських програм та залучення студентів до міжнародних проектів, що сприяє формуванню глобальної професійної культури.

Дослідивши особливості підготовки майбутніх хореографів у різних країнах, Дж. Батервот (2011) зазначив, що зміст професійної підготовки вирізняється міждисциплінарністю, водночас ключовим залишається фахове навчання танцю. Танцюристи здобувають досвід через щоденні заняття технікою, репетиції з хореографами або репетиторами та регулярне виконання композицій і проектів. Значного поширення набуло наставництво, яке розглядається як важливий елемент професійного становлення. Студенти вдосконалюють виконавську техніку, опановують хореографію та імпровізацію, розвивають здатність застосовувати методи, концепції й принципи виконання. Особлива увага приділяється технічній майстерності, критичному мисленню та креативності в застосуванні інновацій (Butterworth, 2011). Водночас у процесі навчання акцент робиться на розвитку здатності до саморефлексії, формуванні індивідуального стилю та усвідомленні культурних контекстів танцю.

Ф. Баннон (2010), досліджуючи витоки хореографічної освіти, зазначила, що першу освітню програму з хореографії було запроваджено у Центрі Лабана у 1975 р. Вона підкреслює, що важливою тенденцією в Англії стало структурування змісту дисциплін на міждисциплінарній основі, а також оновлення ресурсного забезпечення та створення мультимедійних матеріалів із використанням зразків хореографічної спадщини (Bannon, 2010). Це сприяло формуванню нових підходів до викладання, які поєднують традиційні техніки з сучасними цифровими

інструментами, а також розширенню можливостей студентів у сфері творчої діяльності. Наставницький досвід у підготовці майбутніх хореографів у Великій Британії представив С. Сачсенмеєр (2021), висвітливши практику хореографа Розмарі Бутчер у межах серії семінарів «Critical Pathways» (Лондон). На основі архівних матеріалів, професійних контактів і інтерв'ю зі студентами дослідники аналізують особливості використання нею танцювальних технік для створення композицій, а також підхід до навчання й наставництва, тісно пов'язаний із практикою. Особливу увагу вона приділяла критичній саморефлексії, переосмисленню естетики та технічному відтворенню танцю (Sachsenmaier, 2021). Її досвід став прикладом того, як поєднання педагогічної діяльності з творчим пошуком може сприяти формуванню нових освітніх моделей.

У сучасних англійських дослідженнях, за Р. Фарер (2018), акцент зроблено на міждисциплінарності змісту підготовки. Важливим став досвід наставництва за програмою DanceNE Early Career Mentor Scheme, що об'єднує науковців і практиків вищої освіти Великої Британії. Протягом 14 місяців кожен учасник працював із наставником з іншого закладу, отримуючи поради щодо професійних викликів і специфіки викладання. Програма сприяла розвитку міжінституційного наставництва (Farrer, 2018). Вона також стала платформою для обміну досвідом між різними освітніми установами, що дозволило формувати нові підходи до викладання хореографії, розширювати спектр методів та інтегрувати інноваційні технології у навчальний процес. Таким чином, зарубіжний досвід свідчить про сталі традиції та інноваційні процеси у професійній підготовці хореографів, які спрямовані на розвиток естетичної культури, креативності та інтеграцію сучасних технологій у мистецьку освіту.

У Великій Британії реалізуються ініціативи для підвищення якості підготовки майбутніх хореографів, здатних ефективно працювати з учнями. К. Чепель, А. Крафт, Л. Ролфі, В. Джобінс (2009) презентували проект «Dance Partners for Creativity Research», спрямований на співпрацю університетів і шкіл для розвитку креативності підлітків (Chappell, Craft, Rolfe, Jobbins, 2009). У межах спільного проекту факультету танцю

Міддлсексського університету та «London Studio Centre» було оновлено зміст дисциплін і запропоновано інноваційні методи навчання. Студенти й викладачі демонстрували нові практики розвитку креативності й візуалізації естетики танцю. Міждисциплінарні дискусії відбувалися під час танцювальних вечорів Scratch і в онлайн-чатах. Л. Келсер, Л. Ютерховен (2017) доводять, що такі практики сприяють професійному становленню майбутніх хореографів (Kelsey, Uytterhoeven, 2017).

Інноваційною є ідея використання віртуальних ресурсів у підготовці хореографів. Д. Струт і Р. Кіснерос (2021) довели ефективність віртуальної презентації танцюриста, яка візуалізує його внутрішню сутність. Вони розвивають концепцію «віртуальної сили танцю» Сюзання Лангер, що передбачає осмислення практик через цифрову віртуальність і аналіз емоційних та феноменологічних характеристик танцю (Strutt, Cisneros, 2021). Цікавим є також досвід шкіл танцю Великої Британії, де застосовують сучасні техніки та соматичні практики, розвиваючи професійну самодостатність через рефлексію. П. Петсілас, Дж. Лейх та ін. (2019) відзначають ефективність методу рефлексії (Petsilas, Leigh, Brown, Blackburn, 2019).

В Італії поширена концепція освітнього реалізму, спрямована на гармонізацію змісту, форм і методів навчання відповідно до потреб особистості. Вона передбачає вивільнення творчої енергії через рух, що визначає розвиток групового інтелекту (Tyson, Valk, 2022). Значна увага приділяється використанню інформаційних технологій, що сприяло виникненню комп'ютерної хореографії. Застосовуються програмні засоби, генератори випадкових чисел для створення рухів, а також індивідуалізація програм під потреби хореографа. Конвергенція танцю й технологій відкриває нові перспективи досліджень (Sagasti, 2019).

У Норвегії діє програма «The Cultural Schoolbag», що залучає професійних хореографів до роботи зі школярами. Важливим є підхід мультимодального навчання, що базується на семіотичній природі танцю та ідеях Дж. Дьюї. Спостереження за хореографічними постановками, аналіз їх естетики й емоційного впливу є джерелом педагогічного натхнення. А. Остер (2012) підкреслює значення педагогічного спо-

стереження як методу підготовки хореографів, визначаючи критерії аналізу: тілесність, рух, діалоговість, рефлексію, чутливість і мультимодальність (Østern, 2012).

У Німеччині, за І. Ткаченком (2018), філософія й естетика танцю активно застосовуються на практиці та входять до навчальних програм. Популярним є метод геометричного й алгоритмічного мислення, розроблений В. Форсайтом, що передбачає візуалізацію рухів як просторових траєкторій. Цей підхід пов'язаний із розвитком рефлексії рухів і естетичної культури. Використання комп'ютерної анімації дозволило візуалізувати «геометрію» руху (Forsythe & Kaiser, 1999).

Таким чином, зарубіжні дослідження у сфері хореографічної освіти демонструють стійку тенденцію до інтеграції міждисциплінарних підходів, розвитку наставництва та використання інноваційних технологій у навчальному процесі. Вони акцентують увагу на поєднанні технічної майстерності з критичним мисленням, креативністю та естетичною грамотністю, що формує комплексну професійну компетентність майбутнього хореографа. Для українського контексту особливо цінним є досвід системного наставництва, міжінституційної співпраці та створення мультимедійних освітніх ресурсів, адже саме ці напрями можуть сприяти модернізації вітчизняної мистецької освіти, підвищенню її конкурентоспроможності та інтеграції у світовий освітній простір. Впровадження зазначених практик дозволить не лише розширити можливості студентів у сфері творчої самореалізації, а й забезпечити формування сучасної моделі підготовки хореографів, яка відповідає викликам глобалізованого культурного середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх хореографів, виокремлення цінних освітніх практик, спрямованих на формування професійних якостей, зокрема естетичної грамотності, естетики

руху, естетичної культури тощо, свідчить про сталі традиції та інноваційні процеси у змісті, формах і методах викладання. Впровадження зарубіжного досвіду професійної підготовки хореографів у систему професійної хореографічної освіти України є важливим кроком для модернізації мистецької освіти, підвищення її якості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Такий процес передбачає не механічне копіювання іноземних моделей, а їх адаптацію з урахуванням національних традицій, культурних особливостей і потреб українського суспільства. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх хореографів характеризується інтеграцією мистецького та педагогічного спрямування, компетентнісним підходом, творчою свободою, індивідуальними траєкторіями навчання та партнерством із роботодавцями.

У контексті трансформації вищої мистецької освіти відповідно до міжнародних стандартів і положень Стандартної класифікації освіти ЮНЕСКО (ISCED) відбувається переорієнтація освітніх програм із вузькоспеціалізованих напрямів на міждисциплінарні та інтегративні моделі підготовки. Зокрема, спеціальність 024 «Хореографія» у новій редакції національного класифікатора спеціальностей трансформується в галузь знань В6 «Перформативні мистецтва», що відображає сучасні глобальні тенденції розвитку мистецтва, пов'язані з утвердженням перформативності як універсального засобу художнього вираження. У цьому аспекті особливої наукової та практичної значущості набуває інтеграція перформативних практик у процес професійної підготовки майбутніх хореографів. Такий підхід сприяє розвитку тілесно-орієнтованого мислення, розширенню меж сценічної виразності, формуванню здатності до імпровізації та творчої самореалізації. Водночас це забезпечує підготовку мобільних, адаптивних і конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах сучасного культурно-мистецького простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Бідюк, Д. (2025). Інтеграція теорії та практики у професійній підготовці майбутніх педагогів-хореографів у США. *Молодь і ринок*, 11(243), 99-103. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.341195>

Бідюк, Д. Є. (2020). *Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії* [Дис. канд. пед. наук, Хмельницький національний університет, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України].

Гаврілова, Л., Максимюк, А. (2021). Теоретичні аспекти професійної підготовки хореографів в Литві. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 46(1), 187-193. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-29>

Горголь, В. (2025). Науково-організаційні основи хореографічної освіти в сполучених штатах Америки. *Естетика і етика педагогічної дії*, (32), 155–169. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347872>

Горголь, В. П. (2024). *Формування естетичної культури майбутніх хореографів у професійній підготовці в закладах вищої освіти* [Дис. канд. пед. наук, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України].

Ткаченко, І. (2018). Організаційно-змістові аспекти підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини. *Педагогічні науки*, 69, 105–113. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256245>

Хендрик, О., Макарова, І. (2025). Особливості підготовки хореографів у закладах вищої освіти: український та світовий досвід. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 84(3), 131-139. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-19>

Bannon, F. (2010). Dance: the possibilities of a discipline. *Research in Dance Education*, 11(1), 49–59. <https://doi.org/10.1080/14647890903568313>

Butterworth, J. (2010). Teaching choreography in higher education: a process continuum model. *Research in Dance Education*, 5(1), 45–67. <https://doi.org/10.1080/1464789042000190870>

Butterworth, J. (2011). *Dance Studies: The Basics* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203156995>

Carver, V. M. (1985). Aesthetic Concepts: A Paradigm for Dance. *Quest*, 37(2), 186–192. <https://doi.org/10.1080/00336297.1985.10483833>

Chappell, K., Craft, A., Rolfe, L., & Jobbins, V. (2009). Dance partners for creativity: choreographing space for coparticipative research into creativity and partnership in dance education. *Research in Dance Education*, 10(3), 177–197. <https://doi.org/10.1080/14647890903324147>

Farrer, R. (2018). Early career dance academia: an investigation into the DanceHE Early Career Mentor Scheme. *Research in Dance Education*, 19(3), 252–273. <https://doi.org/10.1080/14647893.2018.1513998>

Forsythe, W., & Kaiser, P. (1999). Dance Geometry. *Performance Research*, 4(2), 64–71. <https://doi.org/10.1080/13528165.1999.10871671>

Kelsey, L., & Uytterhoeven, L. (2017). Scratch nights and hash-tag chats: creative tools to enhance choreography in the higher education dance curriculum. *Research in Dance Education*, 18(1), 34–47. <https://doi.org/10.1080/14647893.2016.1264381>

Lewis, T. E., & Valk, S. (2022). Educational realism: Defining exopedagogy as the choreography of swarm intelligence. *Educational Philosophy and Theory*, 54(7), 906–915. <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1803831>

Ostern, A. L. (2012). Supervision by an artist creating a poetic universe as a reference in the development of aesthetic approaches to pedagogical supervision. *Education Inquiry*, 3(3), 403–419. <https://doi.org/10.3402/edui.v3i3.22043>

Petsilas, P., Leigh, J., Brown, N., & Blackburn, C. (2019). Creative and embodied methods to teach reflections and support students' learning. *Research in Dance Education*, 20(1), 19–35. <https://doi.org/10.1080/14647893.2019.1572733>

Sachsenmaier, S. G. (2021). 'Critical Pathways' – Training and Investigating the Art of Choreography-Making with Rosemary Butcher. *Theatre, Dance and Performance Training*, 12(2), 164–183. <https://doi.org/10.1080/19443927.2021.1902382>

Sagasti, F. (2019). Information Technology and the Arts: The Evolution of Computer Choreography during the Last Half Century. *Dance Chronicle*, 42(1), 1–52. <https://doi.org/10.1080/01472526.2019.1575661>

Strutt, D., & Cisneros, R. (2021). Virtual relationships: the dancer and the avatar. *Theatre and Performance Design*, 7(1–2), 61–81. <https://doi.org/10.1080/23322551.2021.1925468>

REFERENCES

Bidiuk, D. (2025). Intehratsiia teorii ta praktyky u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv-khoreohrafiu u SShA. *Molod i rynok*, 11(243), 99–103. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.341195> [in Ukrainian]

Havrilova, L., Maksymiuk, A. (2021). Teoretychni aspekty profesiinnoi pidhotovky khoreohrafiu v Lytvi. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 46(1), 187–193. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-29> [in Ukrainian]

Horhol, V. (2025). Naukovo-orhanizatsiini osnovy khoreohrafichnoi osvity v spoluchenykh shtatakh ameryky. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*, (32), 155–169. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347872> [in Ukrainian]

Horhol, V. P. (2024). *Formuvannia estetychnoi kultury maibutnikh khoreohrafiu u profesiinii pidhotovtsi v zakladakh vyshchoi osvity* [Dys. kand. ped. nauk, Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy] [in Ukrainian]

Tkachenko, I. (2018). Orhanizatsiino-zmistovi aspekty pidhotovky fakhivtsiv khoreohrafiu u vyshchykh navchalnykh zakladakh Nimechchyny. *Pedahohichni nauky*, 69, 105–113. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256245> [in Ukrainian]

Khendryk, O., Makarova, I. (2025). Osoblyvosti pidhotovky khoreohrafiu u zakladakh vyshchoi osvity: ukrainskyi ta svitovyi dosvid. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 84(3), 131–139. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-19> [in Ukrainian] [in English]

Bannon, F. (2010). Dance: the possibilities of a discipline. *Research in Dance Education*, 11(1), 49–59. <https://doi.org/10.1080/14647890903568313> [in English]

Butterworth, J. (2010). Teaching choreography in higher education: a process continuum model. *Research in Dance Education*, 5(1), 45–67. <https://doi.org/10.1080/1464789042000190870> [in English]

Butterworth, J. (2011). *Dance Studies: The Basics* (1st ed.). *Routledge*. <https://doi.org/10.4324/9780203156995> [in English]

Carver, V. M. (1985). Aesthetic Concepts: A Paradigm for Dance. *Quest*, 37(2), 186–192. <https://doi.org/10.1080/00336297.1985.10483833> [in English]

Chappell, K., Craft, A., Rolfe, L., & Jobbins, V. (2009). Dance partners for creativity: choreographing space for coparticipative research into creativity and partnership in dance education. *Research in Dance Education*, 10(3), 177–197. <https://doi.org/10.1080/14647890903324147> [in English]

Farrer, R. (2018). Early career dance academia: an investigation into the DanceHE Early Career Mentor Scheme. *Research in Dance Education*, 19(3), 252–273. <https://doi.org/10.1080/14647893.2018.1513998> [in English]

Forsythe, W., & Kaiser, P. (1999). Dance Geometry. *Performance Research*, 4(2), 64–71. <https://doi.org/10.1080/13528165.1999.10871671> [in English]

Kelsey, L., & Uytterhoeven, L. (2017). Scratch nights and hash-tag chats: creative tools to enhance choreography in the higher education dance curriculum. *Research in Dance Education*, 18(1), 34–47. <https://doi.org/10.1080/14647893.2016.1264381> [in English]

Lewis, T. E., & Valk, S. (2022). Educational realism: Defining exopedagogy as the choreography of swarm intelligence. *Educational Philosophy and Theory*, 54(7), 906–915. <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1803831> [in English]

Ostern, A. L. (2012). Supervision by an artist creating a poetic universe as a reference in the development of aesthetic approaches to pedagogical supervision. *Education Inquiry*, 3(3), 403–419. <https://doi.org/10.3402/edui.v3i3.22043> [in English]

Petsilas, P., Leigh, J., Brown, N., & Blackburn, C. (2019). Creative and embodied methods to teach

reflections and support students' learning. *Research in Dance Education*, 20(1), 19–35. <https://doi.org/10.1080/14647893.2019.1572733> [in English]

Sachsenmaier, S. G. (2021). 'Critical Pathways' – Training and Investigating the Art of Choreography-Making with Rosemary Butcher. *Theatre, Dance and Performance Training*, 12(2), 164–183. <https://doi.org/10.1080/19443927.2021.1902382> [in English]

Sagasti, F. (2019). Information Technology and the Arts: The Evolution of Computer Choreography during the Last Half Century. *Dance Chronicle*, 42(1), 1–52. <https://doi.org/10.1080/01472526.2019.1575661> [in English]

Strutt, D., & Cisneros, R. (2021). Virtual relationships: the dancer and the avatar. *Theatre and Performance Design*, 7(1–2), 61–81. <https://doi.org/10.1080/23322551.2021.1925468> [in English]

Авторські внески згідно з CRediT

Горголь Віталій – концептуалізація; методологія; курація даних; редагування та доопрацювання тексту.
Марфіна Олена – збір та опрацювання джерел; формальний аналіз; написання початкового варіанту статті.

Фінансування / Funding

Дослідження виконано без фінансової підтримки.

Використання Штучного Інтелекту / Use of Artificial Intelligence

Автори підтверджують, що не використовувалися технології Штучного Інтелекту під час створення цієї роботи.

Конфлікт інтересів / Conflict of Interest

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів щодо цього дослідження, включаючи фінансові, особисті, авторські чи будь-які інші, які могли б вплинути на дослідження, а також на результати, представлені в цій статті.

Надійшла до редакції / Received: 05.03.2026
Прорецензовано / Peer-reviewed: 12.03.2026
Рекомендовано до друку / Accepted: 21.04.2026